

LJUBLJANSKI DOGOVOR

Neformalno srečanje ministrov EU, pristojnih za urbani razvoj

26. novembra 2021 | Brdo pri Kranju, Slovenija

PREAMBULA

Ministri EU, pristojni za urbani razvoj, so se 26. novembra 2021 zbrali na neformalnem srečanju ministrov na Brdu pri Kranju v Sloveniji. Sestanka so se udeležili tudi *evropska komisarka za regionalno politiko in predstavniki Evropskega parlamenta, Evropskega odbora regij, Evropskega ekonomsko-socialnega odbora, Evropske investicijske banke, mreže Eurocities, Sveta evropskih občin in regij ter predstavniki Norveške in Švice* in več opazovalcev.

Današnji globalni izzivi so zapleteni in prepleteni ter zahtevajo večstopenjski in večsektorski odziv, ki združuje urbane in teritorialne posege. V času motenj se v mestih pojavljajo in uporabljajo območjem prilagojeni pristopi, osredotočeni na državljane. Naj gre za blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje, boj proti izgubi biotske raznovrstnosti ali obvladovanje zdravstvenih kriz, kot je trenutna pandemija: pravično okrevanje mora temeljiti na zelenem in digitalnem prehodu. Številna mesta vodijo ta proces sprememb in sledijo načelom pravičnih, zelenih in produktivnih mest. Nova leipziška listina upravičeno sposobnost mest za preoblikovanje za skupno dobro. Nacionalne urbane politike, razvite v tesnem sodelovanju z mestnimi oblastmi in drugimi deležniki na regionalni in lokalni ravni, lahko precej prispevajo k izvajanju Nove leipziške listine in urbane agende EU ter s tem poskrbijo za izboljšanje kakovosti življenja vseh evropskih državljanov.

Značilen primer sodelovanja na področju urbanega razvoja v Evropi: cilj doseganja podnebne nevtralnosti do leta 2050 zahteva večstopenjski pristop k razvoju mest in vključuje številne deležnike. Po desetletjih neformalnega medvladnega sodelovanja na področju urbanega razvoja se je z Dogovorom iz Amsterdama vzpostavila urbana agenda EU (v nadaljnjem besedilu: UAEU), s katero se je začela nova faza. Mesta različnih velikosti so bila prvič predmet pobude, katere cilj je bil najti skupne rešitve ob neposrednem dialogu z državami članicami EU, Evropsko komisijo in drugimi deležniki. V zvezi s tem je zelo dobrodošla priložnost, da se ta pristop razvije v sodelovanju z različnimi pobudami, kot je nova misija programa Obzorje Evropa za 100 podnebno nevtralnih mest do leta 2030.

UAEU je v urbano politiko in prakso uvedla nove delovne metode. Deležniki v mestih jo obravnavajo kot izjemno izkušnjo upravljanja na več ravneh, ki je mestom omogočila, da razložijo učinke in izzive, s katerimi se soočajo na terenu, poudarijo vsakodnevne ovire pri izvajanju in priporočijo jasne ukrepe za izboljšanje predpisov, financiranja in izmenjave znanja. UAEU pa hkrati prehaja v novo fazo. Kot je bilo dogovorjeno med nemškim predsedovanjem v okviru sprejema Nove leipziške listine in njenega dokumenta Izvajanje Nove leipziške listine z upravljanjem na več ravneh (v nadaljnjem besedilu: izvedbeni dokument), je naš skupni cilj, da postane UAEU še vplivnejša in učinkovitejša.

S to izjavo izražamo politično podporo za nadaljevanje in nadaljnji razvoj UAEU ob popolnem spoštovanju načel subsidiarnosti in sorazmernosti ter priznavamo prizadevanja in

zaveze vseh vpletenih strani za spodbujanje urbane razsežnosti sektorskih politik za integriran in trajnosten razvoj evropskih mest vseh velikosti.

Ministri, pristojni za urbani razvoj:

- 1) **ponovno potrjujemo** pomen Dogovora iz Amsterdama, s katerim je bila vzpostavljena UAEU in omogočeno tesnejše sodelovanje z več deležniki na več ravneh glede vprašanj v zvezi z razvojem mest v EU. Ob neposrednem dialogu z državami članicami EU in Evropsko komisijo se prispevek evropskih mest in regij k oblikovanju politike EU krepi;
- 2) **prepoznamo** Bukareško deklaracijo, ki poudarja zavezanost držav članic EU nadaljevanju, izvajanju in izboljšanju UAEU;
- 3) **priznavamo** Novo leipziško listino z njenim sklopom načel in izvedbenim dokumentom ter jo razumemo kot ključen strateški referenčni okvir UAEU skladno z njenim namenom krepitev urbane razsežnosti politik EU;
- 4) **priznavamo** Teritorialno agendo 2030 kot pomemben politični okvir za spodbujanje teritorialne kohezije, ki poudarja pomembnost vseh krajev in območjem prilagojenih pristopov za kakovost življenja in skladen razvoj;
- 5) **poudarjamo** pomen sklepov Sveta o urbanem in teritorialnem razvoju, ki jih je Svet odobril 14. decembra 2020;
- 6) **prepoznamo** cilje trajnostnega razvoja ZN, Nove urbane agende (Habitat III) in drugih globalnih razvojnih dokumentov, ki poudarjajo vlogo mest za boljšo in trajnostno prihodnost;
- 7) **poudarjamo** pomen mest vseh velikosti, vključno z majhnimi in srednje velikimi mesti ter mesti, ki se soočajo z izzivi ogroženih območij pri doseganju skupnega interesa vseh državljanov tako, da infrastrukturo, storitve in dobrine približajo vsem;
- 8) **prepoznamo** evropska mesta in regije vseh velikosti kot odločilno gonilno silo za prihodnost Evrope in njihovo dejavno vlogo pri izvajanju prednostnih politik in doseganju ciljev, ki so med drugim postavljeni v evropskem zelenem dogovoru, evropski digitalni strategiji, evropskem stebru socialnih pravic, valu prenove, pobudi novi evropski Bauhaus, mehanizmu za okrevanje in odpornost Next Generation EU, kohezijski politiki, misiji programa Obzorje Evropa za 100 podnebno nevtralnih in pametnih mest do leta 2030 in dolgoročni viziji za podeželska območja. Priznavamo opravljeno delo in prispevke mestnih oblasti k UAEU;
- 9) **ponovno potrjujemo** 14 prednostnih tem, določenih v Dogovoru iz Amsterdama in Bukareški deklaraciji, kot utrjen tematski okvir, na katerem temelji UAEU. Medtem ko obstoječe prednostne teme vključujejo dodatne možnosti za obravnavo v prihodnosti, je UAEU mogoče okrepiti z novimi prednostnimi temami skladno z novimi izzivi, prednostnimi nalogami in potrebami, ki jih opredelijo mesta in regije;
- 10) **priznavamo** participativen proces upravljanja UAEU na več ravneh, delo 14 tematskih partnerstev (v nadaljnjem besedilu: partnerstev) UAEU in njihov pozitiven vpliv na

izboljšanje predpisov, prepoznavanje možnosti financiranja in izboljšanje znanja o urbanih območjih na vseh ravneh;

- 11) **prepoznamo** pomen spodbujanja oblikovanja in krepitve nacionalnih in regionalnih urbanih politik, med drugim kot sredstva za krepitev urbane razsežnosti sektorskih politik ter krepitev političnega dialoga in večstopenjskega sodelovanja na nacionalni, regionalni in lokalni ravni. Posebno pozornost namenjamo načrtom za okrepanje po covidu-19, programom evropske kohezijske politike in njihovim zmožnostim za preoblikovanje evropskih mest v bolj pravična, zelena in produktivna okolja za vse državljane;
- 12) **prepoznamo** delo, ki ga je opravila Evropska komisija pri podpori partnerstev UAEU, spremljanju izvajanja in rezultatov UAEU ter prizadevanju za vključitev urbane razsežnosti in priporočil partnerstev v politike in programe na ravni EU;
- 13) **priznavamo** vlogo in delo številnih mest in njihovih predstavniških organizacij EURO CITIES, Sveta evropskih občin in regij ter Evropskega odbora regij pri razvoju in napredku procesa UAEU;
- 14) **prepoznamo** vlogo Evropskega parlamenta, Evropske investicijske banke in Evropskega ekonomsko-socialnega odbora pri podpori in pospeševanju procesa UAEU;
- 15) **priznavamo** opravljeno delo in vključenost drugih ustreznih akterjev v proces UAEU, zlasti programa URBACT, Evropske mreže urbanističnega znanja (EUKN), Skupne programske pobude Urbana Evropa, Evropskega omrežja za opazovanje prostorskega razvoja (ESPON), pobude Inovativni ukrepi v mestih (UIA), Evropskega sveta prostorskih načrtovalcev (ECTP) in drugih deležnikov;
- 16) **soglašamo** s prizadevanji preteklih predsedovanj za spodbujanje sodelovanja na več ravneh in z njihovimi prizadevanji za vodenje vključujočega in odprtega dialoga za boljše prihodnost vseh evropskih mest.

Ministri, pristojni za urbani razvoj, se strinjamo, kot sledi:

- 17) **Dogovor iz Amsterdama** ostaja veljaven in bo ostal operativni okvir UAEU, medtem ko bo strateški okvir usklajen z Novo leipziško listino.
- 18) **Večletni delovni program**, ki je priložen tej izjavi, zagotavlja okvir za načrtovanje, izvajanje in spremljanje UAEU v obdobju 2022–2026. Generalni direktorji, pristojni za urbani razvoj, so vabljeni, da predlagajo spremembe, ki jih po potrebi odobrijo ministri, pristojni za urbani razvoj, že pred letom 2026.
- 19) Na osnovi Dogovora iz Amsterdama in izvedbenega dokumenta Nove leipziške listine ostajajo **trije stebri** – boljše pravno urejanje, boljše financiranje in boljše znanje – osrednji poudarek UAEU. Te tri stebre razumemo kot osrednji cilj UAEU za krepitev urbane razsežnosti v politikah.
- 20) **Steber boljšega pravnega urejanja** bo okrepljen za boljše uskladitev prednostnih nalog UAEU z regulativnim okoljem in političnimi cikli EU, da se zagotovi učinkovite in pravočasne ukrepe ter vzpostavi tesne povezave z agendo za boljše pravno urejanje.

- 21) Za krepitev **stebra boljšega financiranja** bo UAEU prispevala k izboljšanju znanja mestnih oblasti glede boljšega dostopa, poenostavitve, upravljanja in združevanja različnih virov financiranja, uporabe različnih finančnih instrumentov in pogojev ter odpravljanja ovir pri pripravi in izvajanju projektov.
- 22) **Steber boljšega znanja** bo še naprej pomemben dejavnik pri izmenjavi znanja in izkušenj mestnih oblasti za vodenje učinkovitih urbanih politik, ki temeljijo na dokazih in na kraju samem, tudi ob upoštevanju vidikov upravljanja. Prispeval bo k ozaveščanju oblikovalcev politik EU o izzivih, s katerimi se srečujejo mestne oblasti.
- 23) Na obstoječ seznam **prednostnih tem UAEU dodajamo naslednje teme:**
- mesta enakosti,
 - hrana,
 - ozelenitev mest,
 - trajnostni turizem.
- 24) Prednostne teme UAEU je treba pregledati leta 2023. Nov pristop je mogoče preizkusiti kot podporo raziskovalnemu procesu za pregled prednostnih tem z njihovim **povezovanjem** z načeli Nove leipziške listine, prednostnimi nalogami politike EU, delom prejšnjih partnerstev, globalnimi agendami, drugimi porajajočimi se trendi urbane politike, pobudami in potrebami mest.
- 25) **Presečna vprašanja** bodo še naprej vključena v dejavnosti prihodnjih oblik večstopenjskega sodelovanja UAEU in bi se morala bolje odražati v njihovem delu. Seznam iz Dogovora iz Amsterdama bo pregledan skladno z načeli dobrega upravljanja mest, ki izhajajo iz Nove leipziške listine, ter politik in prednostnih nalog EU sočasno s pregledom prednostnih tem.
- 26) **Partnerstva** ostajajo ključni mehanizem izvajanja UAEU, kot je določeno v Dogovoru iz Amsterdama. Delovna metoda partnerstva bo izboljšana in bo omogočila uporabo pragmatičnega in učinkovitega pristopa, usmerjenega v rezultate, katerega cilj bo povečati učinek prihodnjih rezultatov UAEU. Prožnost pri delu in odločanju partnerstev je treba zagotoviti skladno z duhom UAEU.
- 27) Kadar je potreben bolj podroben in ciljno usmerjen pristop in ko urbana tema zahteva hitrejšo izvedbo, ciljno usmerjen ali hiter odziv, je mogoče en steber, prednostno nalogo ali porajajoče se vprašanje obravnavati ob uporabi **drugih oblik večstopenjskega sodelovanja in z več deležniki**.
- V tem pogledu soglašamo s pobudo partnerstev, njihovih članov in drugih deležnikov, da preizkušajo metode in oblike skladno z operativnim okvirom za sodelovanje v večletnem delovnem programu. Pozivamo jih, da o svojih raziskavah poročajo skupini za urbani razvoj in generalnim direktorjem, pristojnim za urbani razvoj.
- 28) Partnerstva naslednje generacije in druge oblike sodelovanja **bodo temeljile** na priporočilih, znanju, strokovnem znanju in izkušnjah, pridobljenih v prvi generaciji partnerstev, kadar koli je to mogoče in ustrezno. Partnerji iz prve generacije partnerstev so vabljeni, da s svojim dejavnim sodelovanjem podprejo prihodnje večstopenjsko sodelovanje v okviru UAEU z več deležniki.

- 29) V okviru UAEU se bo ohranilo **prostovoljno, prožno in k dejanjem usmerjeno sodelovanje od spodaj navzgor na več ravneh**, kot je določeno v Dogovoru iz Amsterdama.
- 30) Vsi deležniki bodo v okviru svojih pristojnosti in zmogljivosti raziskali različne možnosti za dodelitev sredstev UAEU, kot je določeno v večletnem delovnem programu ter ob upoštevanju načel subsidiarnosti in sorazmernosti. Evropska komisija in države članice EU so povabljene, da **podprejo delo in vključevanje mestnih oblasti** v proces UAEU, partnerstva in druge oblike sodelovanja, vključno z majhnimi in srednje velikimi mesti, skladno z razpoložljivimi sredstvi.
- 31) Ključno je, da proces UAEU ostane dejaven z nadaljevanjem večstopenjskega sodelovanja z **naslednjo generacijo** partnerstev in drugimi oblikami sodelovanja.

Zato se bo leta 2022 začel postopek vzpostavitve prvega sklopa pilotnih partnerstev ob naslednjih temah:

- ozelenitev mest,
- trajnostni turizem.

Predhodno ocenjevanje bo opravljeno leta 2022 kot poskusni postopek, ki mu bo sledil javni poziv.

- 32) UAEU bo ohranila povezavo v okviru **medvladnega sodelovanja na področju urbanega razvoja** s poudarkom na zagotavljanju skladnosti in strateške usklajenosti z Novo leipziško listino, urbanimi in teritorialnimi politikami v EU ter globalnimi razvojnimi agendami in cilji. Medvladno sodelovanje bo spodbujalo tudi izmenjavo izkušenj in razprave o nujnih zadevah, kar bo prispevalo k splošni vseevropski razpravi o urbanem razvoju.

Nacionalne in regionalne urbane politike, razvite v duhu vključevanja in sodelovanja, lahko pomembno prispevajo k izvajanju Nove leipziške listine in UAEU.

- 33) V glavni strukturi **upravljanja** UAEU bodo ostali generalni direktorji, pristojni za urbani razvoj, ki bodo še naprej usklajevali, potrjevali in odločali o dejavnostih UAEU. Skupina za urbani razvoj bo ostala nadzorni in svetovalni organ generalnih direktorjev, pristojnih za urbani razvoj, ter bo prevzela operativno vodenje UAEU. Tehnična pripravljalna skupina urbane agende bo nadaljevala svoje delo kot podporna struktura skupini za urbani razvoj in generalnim direktorjem, pristojnim za urbani razvoj.
- 34) Komisija bo še naprej **podpirala** UAEU prek evropske pobude za mesta. S pobudo bo zagotovljena tudi namenska podpora medvladnemu sodelovanju v obliki, ki ima dodano vrednost za EU in je pomembna tako za UAEU kot za evropsko pobudo za mesta.
- 35) **Priporočila in ključna sporočila** partnerstev ali drugih oblik sodelovanja v okviru UAEU bodo redno obravnavana na srečanjih skupine za urbani razvoj in generalnih direktorjev, pristojnih za urbani razvoj, vsaj enkrat med predsedovanjem tria predsedstev. Po potrebi se o teh sporočilih razpravlja tudi na višji ravni, če je le mogoče, v okviru obstoječih forumov.
- 36) Še naprej je treba spodbujati in podpirati **male in srednje velike** mestne oblasti pri njihovem vključevanju v procese UAEU in pri sodelovanju na več ravneh.

- 37) Proces UAEU bi si moral v prihodnje prizadevati za **doseganje** širšega kroga mest in deležnikov. Naslednja predsedstva in Evropsko komisijo pozivamo, da v naslednjih dveh letih razpravljajo o obveščanju o procesu UAEU in njegovem razširjanju.
- 38) **Nacionalne kontaktne točke** lahko pomagajo pri dejavnostih obveščanja o UAEU, njenega razširjanja in vključevanja ter podpirajo njen večji domet. Skladno z načeli subsidiarnosti in sorazmernosti ter ob upoštevanju upravnih ureditev in porazdelitve pristojnosti v vsaki državi članici EU bi morala opredelitev in vzpostavitev nacionalnih kontaktnih točk temeljiti na individualni odločitvi zadevne države članice.
- 39) Povezave med UAEU in **Teritorialno agendo 2030** bodo dodatno raziskane in okrepljene, da se zagotovi uravnotežen razvoj evropskega prostora in prispeva h kakovosti življenja vseh državljanov. Trii predsedstev naj v svojih programih načrtujejo vsaj eno skupno sejo o UAEU in Teritorialni agendi 2030.
- 40) Naslednja predsedstva in Evropska komisija bi morali **skupaj** usmerjati in podpirati proces UAEU ter sodelovanje na več ravneh skladno z večletnim delovnim programom in v okviru načel Nove leipziške listine.